

Till
Kulturdepartementet, 111 52 Stockholm
ku.remissvar@regeringskansliet.se
ku.kkm@regeringskansliet.se

Alvik 19 december 2025

Yttrande

SOU 2025:92 En kulturkanon för Sverige

Sveriges kristna råds medlemskyrkor har ett stort engagemang för de värden – *gemenskap, bildning och inkludering*, som ligger till grund för den framlagda utredningen: Den kristna gemenskapen har ett tydligt centrum i Kristus och en öppenhet mot världen. Kyrkor och kristna institutioner har alltid fungerat som kunskapscentrum och varit drivande för att erbjuda människor bildning. Bemyndigandet av varje människa finns som ett tydligt stråk i kristen teologi. Att ingen lämnas utanför är en teologisk grundtanke. Vi har därför med stort intresse läst SOU 2025:92 En kulturkanon för Sverige och lämnar här våra synpunkter.

Inledande synpunkter

Sveriges kristna råd vill inledningsvis lyfta fram att utredningen är mycket välskriven och genomarbetad. Den har på många sätt varit inspirerande läsning. Valet att genom 100 verk öppna "fönster" mot olika samhällsfenomen och tendenser i tiden som speglar förändringen av Sverige fungerar pedagogiskt väl.

Sveriges kristna råd gläds över att vikten av humaniora och bildning lyfts fram. Vår förhoppning är att utredningen kan innebära en vändpunkt vad gäller satsning på folkbildningsinstitutionerna, som de senaste åren varit mycket ansatta.

Sveriges kristna råd är överraskade över att även om kyrklig arkitektur, konst, psalmer och beslutsfattande finns med i kulturkanon, så nämns kyrkor och trossamfund över huvud taget inte när det gäller att levandegöra och förvalta kulturkanon för framtiden. Det är högst anmärkningsvärt. Under avsnitt 6.2.4 skriver vi fram flera exempel på kyrkorna som självklara resurser i det arbetet.

Sveriges kristna råd noterar det faktum att utredningen samrått med 27 män och 12 kvinnor, vilket innebär en skev könsfördelning, och att kontakten med trossamfundens företrädare generellt sett varit mycket begränsad i samrådsprocessen.

Sveriges kristna råd delar utredningens konstaterande att Sverige idag är alltför splittrat som land och att vi inte tillräckligt tydligt förvaltat en förståelse för hur vårt land formats. På många sätt har kittet som håller oss samman försvagats. Samtidigt finner vi det viktigt att understryka att det finns

fler skäl till denna splittring än de som utredningen nämner. Historieskrivningen som görs är inte komplett. Sverige har splittrats inte bara av att tidigare bildningsideal uppluckrats utan också av växande ekonomiska klyftor, segregerade bostadsområden och skolor och att filterbubblorna skapat en situation där vi inte längre deltar i samma offentliga samtal. "Överideologierna" i Sverige beskrivs i utredningen som modernism, internationalism och multikulturalism – men hade också kunnat beskrivas som exempelvis jämställdhet, barnet i centrum, nyfikenhet på omvärlden och frihetssökande – och även med ord som nyliberalism och avreglering. Det finns också samband som presenteras som kausala där vi ställer oss frågande, t.ex. att multikulturalism inneburit aningslöshet eller att flyktingkrisen 2015 skulle ha lett till dagens situation med allvarlig gängkriminalitet. Det finns en hög andel med utländsk bakgrund bland dem som är drivande i gängkriminaliteten, men de flesta är födda och uppvuxna i Sverige. De kom inte hit 2015. Sambandet är betydligt högre mellan gängkriminalitet och att ha vuxit upp i socialt utsatta områden.

Dessa invändningar till trots så anser Sveriges kristna råd att de 100 fönster som presenteras i kulturkanon har potentialen att bli en viktig resurs för gemenskap, bildning och inkludering.

Sveriges kristna råds yttrande

Sveriges kristna råd vill framföra följande synpunkter och förslag:

Ordet kulturkanon är olyckligt valt. Kanon signalerar norm och rättesnöre fastställt uppifrån. Syftet med utredningen framstår snarare som att skapa orienteringspunkter för en delad identitet och gemenskap. **Sveriges kristna råd föreslår att ett annat begrepp än "kulturkanon" används, t.ex. "bildningskompassen".** Sveriges kristna råd anser att ett sådant namn skulle upplevas mindre elitistiskt och mer inkluderande, skapa en större nyfikenhet och uppfattas mer som en inbjudan än ett påbud uppifrån.

Ibland blir ordet kulturkanon också direkt missvisande. Det är klokt att flera av de hundra fönster som presenteras inte är odelat positiva – t.ex. konventikelpakatet som försökte begränsa en framväxande religionsfrihet, eller vattenkraftverket Harsprånget i Luleå älv. Men att säga att konventikelpakatet som förbjöd religiösa sammankomster utanför statskyrkan är "kulturkanon" klingar falskt. Däremot är det absolut en viktig nyckel för att förstå något som format Sverige. Vattenkraftverket Harsprånget är mycket relevant för att förstå "hur naturresurser och ingenjörskonst format Sveriges energiförsörjning, industri och självbild in i modern tid", som motivationen lyder – men innebar ett högt pris för de människor, samhällen, livsformer och naturområden som drabbades eller helt sonika lades under vatten, vilket utredningen också nämner. Att kalla det "kulturkanon" blir näst intill en sanktionering av begångna orättvisor.

6.2.1 Sveriges kulturkanon bör förvaltas i en form som garanterar frihet och självständighet

Sveriges kristna råd instämmer i att stiftelseformen är en ändamålsenlig form.

6.2.2 En ny stiftelse bildas

Sveriges kristna råd instämmer i förslaget att bilda en stiftelse och att avskilja kapital från Allmänna arvsfonden. Det är viktigt att stiftelsen inte blir för tungrodd, varken i antal medarbetare eller beslutsformer. Stiftelsen uppdrag kan gradvis minskas när exempelvis publikationer och utställningar finns på plats, och nätverk kan lämnas över till andra centrala kultur- och kulturarvsaktörer.

6.2.3 Tillgängliggörande av kanon genom en digital portal

Sveriges kristna råd instämmer i förslaget att upprätta en digital portal baserad på de 100 fönster som tagits fram. Det nämns att stiftelsen "bör ta fram fönstren i nära samarbete med sakkunniga inom universitet och högskolor, museer, bibliotek, arkiv och andra relevanta aktörer, som utifrån sina ämnesområden och expertis kan utveckla fönstren med olika perspektiv på den svenska historien, kulturen och dess utveckling." **Sveriges kristna råd anser att kyrkliga företrädare och teologisk kompetens självklart behövs som resurser**, inte minst eftersom flera av de 100 fönstren berör kyrklig arkitektur, bibelutgåvor, psalmer och psalmböcker och även kyrkliga beslut.

6.2.4 Tillgängliggörande av kanon genom kultur- och kulturarvsaktörerna

Sveriges kristna råd ser det som absolut nödvändigt att i uppdraget ta tillvara kompetensen hos kultur- och kulturarvsaktörerna och är positiva till att nätverk upprättas och att en permanent utställning tas fram. **Det är dock mycket överraskande att kyrkorna inte nämns i sammanhanget.** Kyrkorna är stora kultur- och kulturarvsaktörer, både som anordnare av kulturprogram i stor utsträckning – konserter, körverksamhet för alla åldrar, litteratursamtal, samtalskvällar, föreläsningar, festivaler – och som förvaltare av kulturarvsbyggnader och kulturarvskunskap. På många platser i landet, inte minst i glesbygd och förort, är kyrkorna de enda öppna samlingsplatser för kultur- och kulturarv som finns. **Sveriges kristna råd instämmer i att läns museerna kan ha en viktig roll, men vill betona att även kommunerna och den lokala nivån är viktig.** I exemplen från andra länder nämns arbetet med "minnesplatser" som ett sätt att situera kultur- och kulturarv i landskapet. **Sveriges kristna råd anser att markerande av "minnesplatser" är en god modell som bör användas även i Sverige. Sveriges kristna råd vill också föreslå att ett särskilt uppdrag ges till Forum för levande historia** för att i samarbete med relevanta aktörer bearbeta kulturkanon i relation till Sveriges nationella minoriteter.

6.2.5 Tillgängliggörande av kanon genom informationsmaterial och en tryckt publikation

Sveriges kristna råd instämmer i vikten av att vid sidan om den digitala portalen ta fram tryckt informationsmaterial och en tryckt publikation. Det inbjuder till läsglädje och känsla av något beständigt. **Sveriges kristna råd föreslår att materialet också översätts till andra språk** för att tillgängliggöra det även för dem som inte kan svenska.

6.2.6 Tillgängliggörande av kanon genom folkbildningen

Sveriges kristna råd instämmer i att folkhögskolorna och studieförbunden är centrala aktörer för folkbildning och med rätt förutsättningar kan de bli nyckelaktörer för att sprida kulturkanon och diskutera vad som format och formar Sverige. Förutsättningarna är idag dock mycket ansträngda. Anslagen har enligt Folkbildningsrådet minskat med 30 % de senaste 10 åren vilket lett till neddragningar av verksamhet, personal och lokaler. **Sveriges kristna råd föreslår att finansiella medel tillförs** för att verkligen kunna ta vara på potentialen i folkbildningens infrastruktur.

6.2.7 Utvärdering och revidering för att hålla kulturkanonen relevant över tid

Sveriges kristna råd instämmer i vikten av att se över relevansen i kulturkanon efter en viss tidsperiod. 10 år tycks vara en väl vald tidshorisont. Dialogen med allmänheten bör vara en del av en sådan revidering, precis som i arbetet med "Folkets kanon". Det är rimligt att exempelvis 10 nya verk eller fönster kan fogas till listan. Det är positivt att därigenom också kunna inlemma nyare verk som kommit efter 1975. **Dock anser Sveriges kristna råd att det vore olyckligt om tidigare verk/fönster tas bort.** Kontinuitet är viktigt för att syftet med kulturkanon ska kunna uppnås.

6.2.8 Tillgängliggörande av kanon genom skolväsendet

Sveriges kristna råd instämmer i att kulturkanon är en bra resurs för skolväsendet. Integrering i läroplaner kan leda till ett uppvärderande av humaniora och historiekunskap. Den digitala portalen bör tas fram i dialog med skolväsendet för bästa användbarhet. **Sveriges kristna råd vill också lyfta fram de universitet och högskolor som inkluderar kurser i humaniora i sina examina inom exempelvis ekonomi och naturvetenskap** – t.ex. Handelshögskolan och Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm. Det är goda exempel som förhoppningsvis kan inspirera fler och leda till en breddad bildningsbas.

6.2.9 Tillgängliggörande av kanon genom samhällsorienteringen för nyanlända

Sveriges kristna råd instämmer i att kulturkanon är en resurs för samhällsorienteringen för nyanlända som kan ge mer substans och mindre godtycklighet i utformningen.

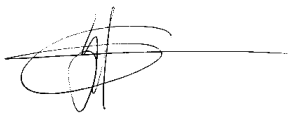
6.3 Interimslösningar för att tillgängliggöra Sveriges kulturkanon i avvaktan på att en stiftelse bildas

Sveriges kristna råd instämmer i förslaget att inrätta en interimslösning. Att ta fram en "folkupplaga" av kulturkanon är en god idé för bästa spridning, även om 5 000 ex låter som en synnerligen liten "folkupplaga." **Sveriges kristna råd är negativa till att medel ska "omprioriteras" inom ramen för utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.** Det är redan ett mycket ansträngt utgiftsområde som beskurits under flera år. Mer pengar bör tillföras utgiftsområdet om interimslösningen ska finansieras härifrån.

7. Konsekvenser

Sveriges kristna råd delar de förhoppningar som skrivs fram i kapitel 7.2, även om de kanske är väl optimistiska. Det vore gott om kulturkanon kan bidra till ökad tillgång till kultur över hela landet, få positiva effekter för det regionala utvecklingsarbetet, besöksnäring och turism och bidra till att nå de integrationspolitiska målen genom att den kan fungera som en karta och kompass till det svenska samhället som kan erbjudas nyanlända. **Sveriges kristna råd ser dock att frågan om kulturkanons positiva konsekvenser i mycket hög grad hänger ihop med vilken kulturpolitik och integrationspolitik som bedrivs i övrigt.** Vad gäller ekonomiska konsekvenser, se våra kommentarer under förslag 6.2.2 och 6.3.

För Sveriges kristna råd

Sofia Camnerin, generalsekreterare
Handläggare: **Kristina Hellqvist**

Sveriges kristna råd är en kristen paraplyorganisation med 27 medlemskyrkor och 3 observatörer. I dessa ryms bredden av olika kristna traditioner i vårt land. Med grund i kristen tro är kyrkorna i Sverige, liksom runt om i världen, engagerade i frågor som rör människors liv, värdighet och rättigheter.